

Utrikesutskottet

Berättelse av Finlands delegation i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa 2023

INLEDNING

Remiss

Berättelse av Finlands delegation i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa 2023 (B 17/2024 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ordförande Ville Kaunisto, Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling
- råd för internationella ärenden, sekreterare för Finlands delegation i Europarådet och OSSE Maria Fagerholm, Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Den parlamentariska församlingen är en viktig del av OSSE, vid sidan av det beslutande organet OSSE:s ministerråd, Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter ODIHR och OSSE:s fältmissioner.

(2) Den parlamentariska församlingens verksamhet under 2023 präglades av att Rysslands anfallskrig i Ukraina fortsatte. Enligt verksamhetsberättelsen fördömde församlingen alltjämt Rysslands krigshandlingar och efterlyste metoder för att ställa Ryssland till svars. Församlingen uttryckte också sitt starka stöd för Ukraina och underströk att Ukraina kämpar för västerländska värderingar, frihet och demokrati.

(3) Av övriga konflikter inom OSSE-området behandlades vid församlingens sessioner och diskussioner särskilt tvådagarskriget i Nagorno-Karabach och dess konsekvenser för relationerna mellan Armenien och Azerbajdzjan.

(4) Enligt verksamhetsberättelsen präglades OSSE av en trovärdighetskris under året. Beslutsfattandet gick närmast i stå, organisationens budget hade på grund av kravet på enhällighet inte godkänts sedan 2021 och pengarna höll i praktiken på att ta slut. Valet av ordförandeland för 2024 och förlängningen av de högre förtroendevaldas mandat, som löpte ut i slutet av 2023, drog ut på tiden. Slutligen nåddes en lösning där Malta valdes till ordförandeland för OSSE 2024 och de för-

Betänkande UtUB 8/2024 rd

troendevaldas mandat förlängdes med nio månader. Verksamheterna kunde finansieras med frivilliga bidrag från de deltagande staterna.

(5) Rysslandsfrågan har varit svår för den parlamentariska församlingen också 2023. Församlingen försökte redan 2022 finna en gemensam syn på Rysslands deltagande i OSSE:s verksamhet i ett läge där landet grovt bryter mot alla OSSE:s principer. På grund av principen ”konsensus minus en” har församlingen inte kunnat fatta några beslut som begränsar Rysslands deltagande. I praktiken har Rysslands deltagande i församlingens ordinarie möten främst kunnat begränsas genom värdlandets visumbeslut. Enligt uppgift begränsades Rysslands rätt att delta i organisationens verksamhet i slutet av året av Rysslands beslut att inte betala sina medlemsavgifter. Om en deltagande stat inte har betalat sin medlemsavgift på nio månader, har den enligt församlingens stadgar inte rätt att rösta förrän avgiften är betald.

(6) Utrikesutskottet konstaterar att OSSE som organisation står inför en utmaning som saknar motstycke i och med Rysslands anfallskrig. Landets agerande strider flagrant mot OSSE:s slutakt som undertecknades i Helsingfors och som Ryssland har förbundet sig till. Utskottet anser det viktigt att Finlands delegation aktivt deltar i diskussionen om framtiden för den europeiska säkerhetsordningen, lyfter fram betydelsen av OSSE:s principer och åtaganden samt strävar efter att stärka organisationens funktionsförmåga på alla plan. Detta är viktigt också som en del av förberedelserna inför Finlands ordförandeskap i OSSE 2025.

(7) Utskottet anser att valet av ledamot Kauma till ordförande för OSSE:s parlamentariska församling sommaren 2023 är ett starkt tecken på förtroendet för Finland. Ordförandeskapet ökar möjligheterna att aktivt arbeta för att stödja OSSE:s verksamhet och stärka församlingens roll i den förändrade säkerhetsarkitekturen i Europa. Utskottet välkomnar prioriteringarna i början av ledamot Kaumas ordförandeskap för att stödja Ukraina, främja fred i Sydkaukasien och arbeta med humanitära frågor. Ordförande Kaumas aktiva arbete i stödgruppen för Ukraina är viktigt, bland annat för att de ukrainska barn som tvångsflyttats till Ryssland ska återföras till Ukraina och för att få krigsförbrytare dömda.

(8) Sakkunniga påpekade att OSSE trots den svåra situationen lyckas stödja inte endast Ukraina utan också andra länder i närområdet genom att stärka ländernas säkerhet och stödja den demokratiska utvecklingen samt respekten för rättsstatsprinciperna och de mänskliga rättigheterna i dessa länder. OSSE har ett viktigt samarbete i dessa frågor med länderna i Centralasien, Sydkaukasien och västra Balkan och med Moldavien. Utskottet anser det vara viktigt att man också i den parlamentariska församlingens arbete särskilt beaktar det växande intresset hos länderna i Centralasien att öka OSSE-samarbetet.

(9) Valobservation är en av de viktigaste verksamhetsformerna för OSSE:s parlamentariska församling. Under året övervakade församlingen presidentvalet och parlamentsvalet i Turkiet, parlamentsvalet i Polen och nyvalet till parlamentet i Serbien. Utrikesutskottet anser att det är viktigt att den finländska delegationens medlemmar enligt vad utskottet erfar deltog aktivt i valobservationsverksamheten. Valobservation är operativ verksamhet som den parlamentariska församlingen bedriver och det centrala är att därtill hörande uppgifter kan genomföras fullt ut för att trygga de demokratiska processerna i OSSE-området.

Betänkande UtUB 8/2024 rd

(10) Utskottet betonar också vikten och resultatet av OSSE:s fältmissioner och anser det vara viktigt att Finland på alla plan strävar efter att trygga missionerna även i fortsättningen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 17/2024 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 8.10.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kimmo Kiljunen sd
vice ordförande Sofia Vikman saml
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Atte Kaleva saml
medlem Pia Kauma saml
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Veijo Niemi saf
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Ville Vähämäki saf.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.